KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z wierszy Naborowskiego

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **D**

4. (2 pkt) **(1) anaforze; (2) pointę** — po 1 pkt za lukę

5. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po człowieku zostaje tylko to, że był — a wtedy zyskuje jedynie imię nieboszczyka. Nie jest to pocieszenie, lecz gorzka ironia: jedyną rzeczą, jaką człowiek zdobywa po śmierci, jest nazwa zmarłego, a nie sława czy trwały ślad.
Punktacja: Wskazanie, że po człowieku zostaje tylko miano nieboszczyka (imię zmarłego) — 1 pkt. Uzasadniona ocena, np. że to gorzka ironia, a nie pocieszenie: człowiek „nabywa" tylko nazwy zmarłego, nic trwałego — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Czas przypomina rozpędzone koło, którego nic nie hamuje. Ludzie jadą na nim i spadają — umierają. Spadł z niego niejeden, kto celował w starość, czyli liczył, że dożyje sędziwego wieku. Obraz przypomina koło Fortuny: los człowieka jest niepewny, a śmierć zaskakuje tych, którzy planują długie życie.
Punktacja: Wyjaśnienie obrazu: czas to rozpędzone koło, którego nie da się zatrzymać; ludzie spadają z niego, czyli umierają — 1 pkt. Wyjaśnienie drugiego wersu: umiera także ten, kto zmierzał ku starości, liczył na długie życie — śmierć przychodzi niespodziewanie; możliwe nawiązanie do motywu koła Fortuny — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Paradoks polega na tym, że gotowość na śmierć daje „podwójne" życie, a zapominanie o niej – „podwójną" śmierć. Kto pamięta, że umrze, żyje rozważnie i dba o duszę, więc zyskuje życie także po śmierci. Kto czuje się nieśmiertelny, umiera nie tylko ciałem, lecz także duchowo. To barokowe memento mori: „hardy" człowiek ma „zawsze pomnieć" o śmierci.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie paradoksu: „żyje dwakroć" ten, kto za życia przygotowuje się na śmierć (żyje świadomie i zyskuje życie wieczne), a „umiera dwakroć" ten, kto zapomina o śmiertelności (umiera ciałem i duchowo). 1 pkt – powiązanie z memento mori: wezwanie, by stale pamiętać o śmierci, która nadaje sens i kierunek życiu.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po pierwsze, tematyka vanitas: świat hołduje marności, a ludzki żywot jest jak dźwięk, cień i dym. Po drugie, zamiłowanie do paradoksu: dla wielu kołyska była grobem, a matka mogiłą. Po trzecie, gra słów i kunsztowna forma: marna marność oraz szyk krzyżowy miłujmy i żartujmy, żartujmy i miłujmy. Oba wiersze kończą się też wyrazistą pointą.
Punktacja: Za każdą trafnie nazwaną cechę z poprawnym przykładem — 1 pkt (maks. 3), np.: tematyka vanitas / przemijania (Świat hołduje marności); paradoks i zaskakujące zestawienie przeciwieństw (Kolebka grobem, matka ich mogiła); gra słów (marna marność, chiazm Miłujmy i żartujmy / Żartujmy i miłujmy); nagromadzenie, wyliczenie (Dźwięk, cień, dym…); pointa (Tak fraszką śmierć i trwoga); hiperbola (czwarta część mgnienia). Maks. 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wers zbudowany jest z wyliczenia bez spójników: siedem rzeczowników następuje po sobie, oddzielonych tylko przecinkami. Wszystkie są jednosylabowe i nazywają rzeczy ulotne lub znikome — dźwięk, który przebrzmiewa, cień, dym, podmuch wiatru, błysk, głos, punkt. Krótkie, urywane słowa tworzą szybki rytm, który naśladuje pośpiech czasu. Nagromadzenie podkreśla myśl całego wiersza: ludzkie życie jest tak samo nietrwałe jak te zjawiska.
Punktacja: Nazwanie środka: wyliczenie bezspójnikowe (asyndeton) / nagromadzenie — 1 pkt. Zauważenie, że wymienione wyrazy są jednosylabowe i oznaczają rzeczy nietrwałe, ulotne lub znikome — 1 pkt. Funkcja: szybki, urywany rytm naśladuje pośpiech czasu i podkreśla znikomość życia; wers skupia w sobie myśl całego utworu — 1 pkt. Maks. 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **C**

3. (1 pkt) **A**

4. (2 pkt) **(1) dwanaście; (2) parami** — po 1 pkt za lukę

5. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podmiot nie mówi o przemijaniu ogólnie, lecz zwraca się do konkretnego ty i nazywa adresata nieborakiem. Dzięki temu wiersz brzmi jak osobista przestroga: to właśnie czytelnik jutro już nie będzie tym, kim jest dziś, i to jego chwila przemija, zanim o niej pomyśli. Każdy odbiorca ma odnieść prawdę o krótkości życia do siebie.
Punktacja: Wskazanie, że podmiot zwraca się do adresata w 2. osobie (ty, nieboże) — apostrofa — 1 pkt. Funkcja: wiersz staje się osobistą przestrogą (memento mori) skierowaną do każdego czytelnika; prawda o przemijaniu dotyczy jego samego — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wiersz ma dwie części. Dziesięć wersów to wyliczenie z anaforą „z czasem": przemijają lata, państwa, rozum, uroda, przyroda, nawet wojny i smutki – czasowi „wszytko na świecie hołduje". Dopiero ostatni dwuwers zaskakuje pointą: miłość do Anny nie ustanie „wszytkim czasom na despekt". Długie wyliczenie sprawia, że wyjątek – miłość silniejsza niż czas – brzmi jak najwyższa możliwa deklaracja.
Punktacja: 1 pkt – wskazanie, że pierwsza, dłuższa część to wyliczenie (z anaforą „z czasem") wszystkiego, co podlega przemijaniu. 1 pkt – wyjaśnienie, że końcowy dwuwers (pointa) przeciwstawia temu miłość do Anny jako wyjątek trwalszy od czasu, przez co kontrast nadaje wyznaniu siłę.

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Bogacz zostaje nazwany „pstrym krukiem", który stroi się w „cudze pióra" – jego majątek i wspaniały wygląd nie są jego istotą, lecz pożyczoną ozdobą. Przyjdzie czas (śmierć), gdy pióra zostaną odebrane i wyjdą na jaw „sprośny wrzód" i „spróchniałe kości". Bogactwo jest więc marnością: nie chroni przed śmiercią i nie czyni człowieka lepszym od nagiego Łazarza.
Punktacja: 1 pkt – objaśnienie metafory: bogacz to „pstry kruk" przystrojony w „cudze pióra", czyli bogactwo i strój są jedynie pożyczoną, zewnętrzną ozdobą. 1 pkt – określenie prawdy: śmierć odbierze bogaczowi majątek i odsłoni jego prawdziwą, marną (grzeszną, cielesną) naturę – bogactwo nie zmienia tego, że wszyscy ludzie są wobec śmierci równi (motyw vanitas).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pierwsze cztery wersy to diagnoza: świat i wszystkie ziemskie włości hołdują marności i nigdy się to nie zmieni. Kolejne cztery to wezwanie: miłujmy i żartujmy, ale pobożnie, uczciwie i czysto. Ostatni dwuwers to pointa: najważniejsza jest bojaźń Boża, dzięki której śmierć i lęk stają się fraszką.
Punktacja: Część 1 (w. 1–4): stwierdzenie, że świat hołduje marności i tak będzie zawsze — 1 pkt. Część 2 (w. 5–8): wezwanie do miłowania i żartowania z zastrzeżeniem pobożności, uczciwości i czystości — 1 pkt. Część 3 (w. 9–10): pointa — bojaźń Boża czyni śmierć i trwogę drobnostką — 1 pkt. Maks. 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Vanitas to barokowy motyw marności ziemskiego życia, jego krótkości i ulotności dóbr. Naborowski w „Krótkości żywota" przypomina, że życie człowieka szybko mija, co skłania do refleksji nad tym, co naprawdę trwałe i ważne.
Punktacja: Wyjaśnienie motywu: marność rzeczy ziemskich, przemijanie, nieuchronność śmierci (1 pkt) + trafne odniesienie do utworu Naborowskiego (1 pkt) + wniosek o refleksji nad sensem życia i wartościami trwałymi (1 pkt). 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 17 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	16–17 pkt
dobry (4)	13–15 pkt
dostateczny (3)	9–12 pkt
dopuszczający (2)	6–8 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/naborowski-wybor**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.